

KÜLFÖLD.

A külföldnek az iparművészetet érdeklő és feljegyzésre érdemes eseményei közül kiemeljük a Jamnitzer német ötvösnek a londoni Victoria-museumban újra fölfedezett kéziratát eredeti (1585-ből származó) bőrkötésben. A kézirat színezett rajzokkal ékeskedik, amelyek közül első sorban az ötvösmunkákat ábrázolók érdekesek. — Az amerikai gazdag gyűjtők gondolkodását jellemző esetről ad hírt az amerikai sajtó. Három amerikai ismert műgyűjtő, nevezetesen J. G. Johnson, Will. M. Elkins és P. A. Widener kölcsönös megegyezéssel elhatározták, hogy gazdag gyűjteményeiket szülővárosuknak, Filadelfiának ajánlják föl, azzal a kikötéssel, hogy a város a gyűjteményeknek megfelelő múzeumot építtet. Óriási gyűjtemény lesz ez; csak festmény harmadfélezer lesz benne; Rembrandt maga tizenkét képpel, a németalföldiek valamennyien képviselve lesznek. Gazdag lesz a Widenertől származó reneszánsz-szoborművek gyűjteménye. A modern művészet szintén gazdagon lesz képviselve. — Nem így mérvű, de ugyancsak eredeti művészi tényről hallunk Olaszországból. Ott ugyanis Whitaker nevű angol megvette a San Pantaleo szigetét, hogy ott a föníciai régi várost kiásathassa. Az ásások már meg is kezdődtek, azokat Salinas, a palermai nemzeti múzeum igazgatója vezeti. — A spanyol király rendeletet adott ki, amelyben a papoknak megtiltja, hogy a templomokban vagy az egyház birtokában levő műtárgyakat eladják. — Konstantinápolyban egy bizottság alakult, amely a török főváros történetileg és művészileg érdekes emlékeinek a pusztulástól való megóvását tette feladatává. A régi és emlékekben gazdag városban a bizottságnak sok dolga lesz; csak legyen ereje és módja, hogy feladatának megfelelőhessen. — Egyiptomból furcsa hírről lepték meg a világot. Az egiptomi kormány ugyanis megengedte, hogy ama nagy területet, amely Eszkebis és a Nílus között terül el, ott, ahol a nagy piramisok és egyéb régi emlékek emelkednek magányos nagyszerűségükben, vállalkozó részvénytársulatok palotákat és húszemeletes szállodákat építsenek. Valóban szép idea: a gíz-i piramisokkal konkuráló hotelóriások! — Amitől Egyiptomban egyelőre még nem tartanak, attól Svájcban nagyon is félnek: hogy ugyanis a folyton emelkedő idegenforgalom igényeinek engedve, a népies építés, ruházat, szokások mindinkább pusztulnak és az elkülönített s magukra hagyatott hegyilakók életének minden eredetisége elvész. Ily körülmények között követendő példa gyanánt áll a gyönyörű Engadín vidékének St. Moritz nevű hegyén, R. Campell által létesített és már meg is nyitott múzeuma, amelyben mult időknek svájci házi ipara és művészete van az utókor számára összegyűjtve: kályhák, bútorok, szerszámok, házi eszközök, ruhák, színes ablakok és üvegfestmények, faragások, mennyezetek, ajtók, vasneműek stb., amely gyűjtemény most az engadini régi művészi ipar állapotát hűen mutatja be. — Ha nem is közvetlenül, mégis a távolabbi köröket is érdekelteti, hogy a müncheni német múzeum építéspályázatán harminc pályázó között ismét a müncheni Gabriel Seidl nyerte el a 18.000 koronás első pályadíjat; ugyanaz az építőművész, akinek erős egyénisége és lokális működése már egész iskolát alapított. — Az utolsó években világgá ment hírek között mindenki emlékszik még a majd mindenfelé elkövetett lopásokra, most megint több oldalról hallik műtárgyak elidegenítéséről egy és más. Az első hír azonban kedvező, amennyiben a pár év óta garázdálkodó tolvajbandáknak — amely kiválóan Robbiát kedvelt — sikerült nyomára jönni. — A párisi Louvre-ból nemrég egy Izisz istennőt ábrázoló szoborcscsa tünt el, s nem sokkal utána egy a régészetre nézve értékes, Spanyolországból származó ólomszoborcscsa. — Firenzéből írják, hogy Camozzia kis templomából két della Robbia-

féle munka: egy madonna a gyermekkel és egy virágfüzér, továbbá két értékes mozaikoszlop veszett el. — Rómában pedig a Fontana della Tartarughá-ról az egyik bronz teknősbékát lopták el. Az illetékes körök már az újraöntésről gondoskodtak, mikor a teknősbéka megkerült: a tolvajok az elcsípéstől való félelmükben egy nyilvános kert bokrai közé dobták. — A hírek legszomorúbbjai mindig a halálesetek. Utolsó híradásunk óta a külföld ismert nevű egyénei közül a következők haltak el. Párisban a Nemzeti könyvtár rézmetszetgyűjteményének vezetője, Henri Bouchot, 57 éves korában. Münchenben a jó hírnévnek örvendő exlibris-gyűjtő, K. E. Leinigen-Westerburg, aki 20,000 számot felölő gyűjteményét a nürnbergi Germán múzeumnak hagyományozta. — Ugyancsak Münchenben halt meg Fr. v. Lipperheide báró, aki egyrészt mint a negyven év óta fennálló Modenwelt alapítója, másrészt a művészi ipar terén kifejtett üdvös működése révén lett ismeretessé. Textil- és kosztümgyűjteményét és nagy szakkönyvtárát a porosz államnak ajándékozta. (Jelenleg a berlini iparművészeti múzeum könyvtárához van csatolva.) Cs. Gy.

SZAKIRODALOM.

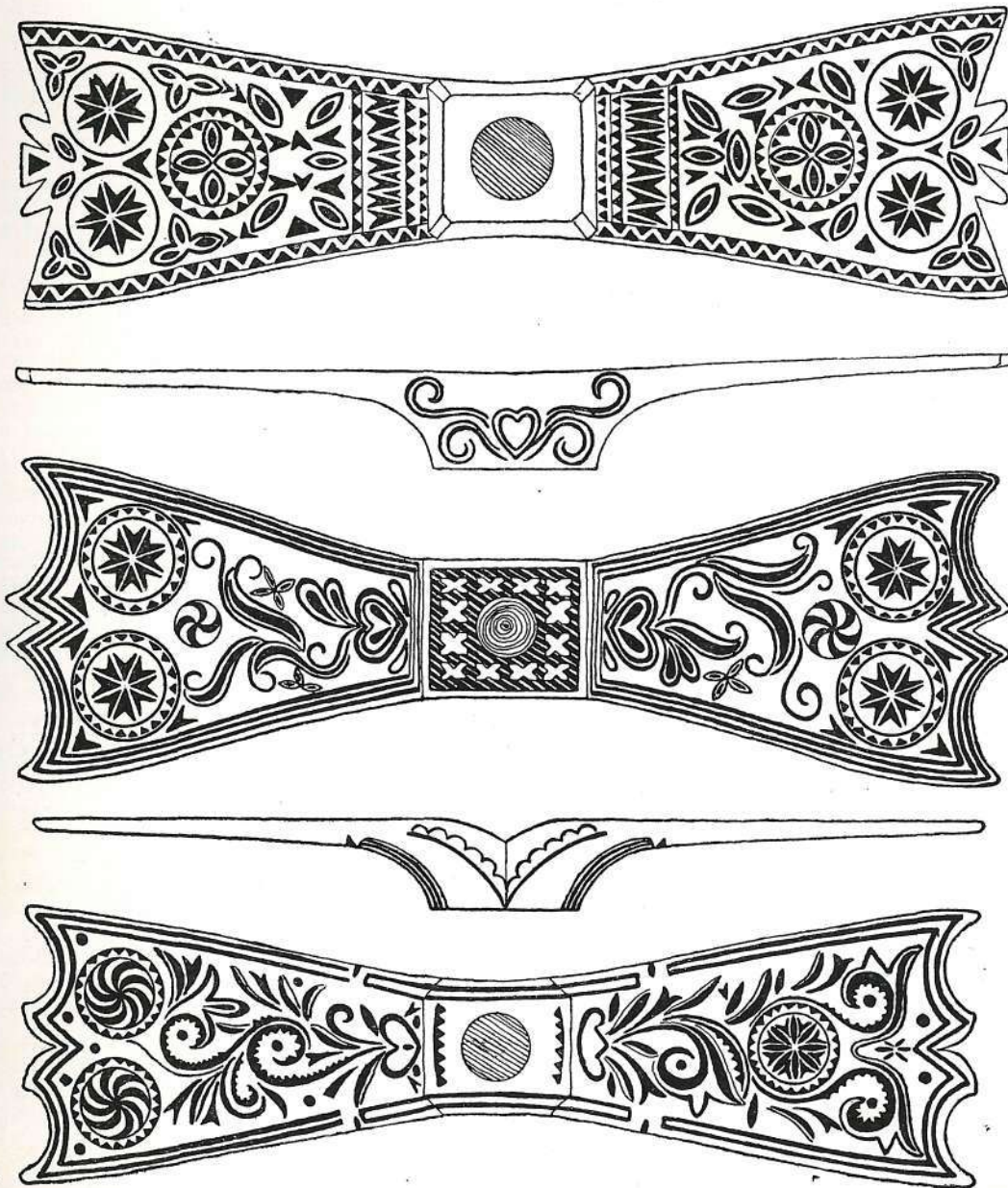
A MINTALAPOK szakfüzetei megjelentek, nevezetesen négy butoripari, két fonó- és szövőipari, két vas- és fémpari, két síkdíszítményes és két díszítő falifestészi füzet 15—15, jó részben színes mintalappal és megfelelő számú részletrajzzal. A közölt tervek a legkiválóbb hazai művészekről erednek. Melegen ajánljuk t. olvasóink figyelmébe a Magyar Iparművészeti Társulat e közhasznú kiadványát, mely nemcsak művészi érték és használhatóság, de ár dolgában is vetekszik a legelőkelőbb külföldi hasonló célú kiadványokkal. A füzetek külön-külön is kaphatók. Egy-egy füzet ára 5 korona, kivéve a díszítő falifestészet egyik füzetét, mely 6 koronába kerül. Megrendelhetők a Magyar Iparművészeti Társulat titkári hivatalában.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE. 1907. Szerk.: Novák László. Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre. Budapest, Világosság ny. r.-t. — Alig van iparág Magyarországon, mely önjerejéből olyan hatalmas lendületet tudott volna venni minden irányban, mint a nyomdászat. A nyomdászok gárdájában megvan az önmivélés nemes törekvése, mely magasabb célokhoz is vezeti őket. Tanulnak a külföld eseményeiből s amellet keresik a nemzeti multtal való kapcsolat történeti szálait. Akik a multat így megbecsülik s a jelent annyira megértik, azoknak jövője a legszebb reményekre jogosít. — Minden évben Évkönyvvel számolnak be a magyar nyomdászok. Az idei már a huszonkettedik. A cikkeket a derék szerkesztő nagy ügyességgel és szeretettel kötötte bokrértába. A szigorúan technikai dolgozatokon kívül ismét egy egész csomó kapcsolódik az iparművészethez. Tanay József a Nyomdajegy és nyomdász címerről írt igen alaposan. Igen hasznosak

Fuchs, Müller, Kner, Faltusz, Grócz, Lengyel stb. cikkei. Gyöngébb, mert nélkülözi a szélesebb alapot, Kahlfürst Renaissance-a. A Magyar Iparművészet olvasóit leginkább érdekelnék a címbetűkről (Grócz), a nyomdai szépséghibák-

kiállítás mindinkább egységes hatású lesz az Évkönyvnél. Az idén már boríték, bélésalap, címlap, szövegdíszek és kezdőbetűk könnyed egyöntetűsége törekszenek. Így formálódik ki a modern magyar könyvdísz stílusa lassan-

104.

104. MEZŐKÖVESDI FESTETT ÉS
FARAGOTT GUZSALYTALPAK.
PATTES DE QUENOUILLE PEINTES ET TAILLÉES DE MEZŐKÖVESD.

KORIS KÁLMÁN RAJZAI.

ról (Augenfeld), a modern betűkről (Novák József), a modern cégkártyákról (Spitz), a hirdetésszedésről (Kun), de főképen a könyvnyomtatásbeli rajzról (Aigner, Stefani, Novák) írt cikkek. A szövegben hirdetett elvek hű tükrözője maga a munka kiállítása és mellékletei. — A külső

ként. Fekete Béla, Mitterszky József, ifj. Aigner Antal, Kun Kornél s a nyomdász-szakiskola tehetséges tanítványai mesterségüket bőven ellátják művészettel. Kiszorult már-már csaknem egészen a magyar nyomdákban az Eckmann, Behrens és sok más német szellemű dísz. A mi nyomdász-

művészeink Huszka-motívumokból, Horti és Gróh útmutatásából táplálkoznak. Még mindig több pompát és gazdagságot fejtenek ki a részletelemekben mint kellene s elhanyagolják kissé az egész kompozíciónak átgondolását, de formakincsük hazai s az irány helyes és rokonszenves. Legfeljebb a Mäser-lemez alkalmazásában találhatunk túlzásra s a színek használatánál félénkségre.

DAS DEUTSCHE KUNSTGEWERBE 1906. A Drezdában tartott harmadik német iparművészeti kiállítás 1906. Kiadja a kiállítás igazgatósága. 304 oldal, 463 képpel. F. Bruckman A.—G. kiadása. München, 1906. Vászonnkötésben ára 15 M.

A legutóbbi évek iparművészeti mozgalmában két nemzet tör a legerősebben előre: a német és az osztrák. Igaz, hogy ez a fejlődés relatív értékű, különösen általános szempontból, ami azonban a nemzeti, a faji fejlődést illeti, Germániáé a pálmá.

Elvitatathatlan az a tény, hogy Drezda elsőrangú iparművészeti fogalom az idej kiállítás óta. Amit vasakarat, szívósság, faji öntudat megteremthet, hatalmas egységben állott a németiség e kiállításán a csatasorba. Az elv nem egyéb, mint művészettel teli végigkísérése az emberi életnek a bölcsőtől a koporsóig, a palotától a kunyhóig.

A németek iparművészetének mai állása ez a könyv. Az angol vetőmag németté váltott hajtása. Amelyben elsőrangú teoretikusok elveit rangban egyenrangú művészek tervei valósítják meg. Építészeti és kertművészet, templomok és lakóhelyek belsejének kiképzése, az ipari művészetnek gépmunkához való alkalmazása, és ami a legfőbb, a munkásrétegek életének jobbá, egészségesebbé, tehát szebbé tétele. Mindez így és ennyire együtt sehol se volt összehordva, keretbe fogva és megvalósítva.

A mi színekhez, vonalritmikához szokott lelkünkhez nem minden alkotása beszél Drezdának. Nem. Am azt kötelességünk elismerni, hogy a hatása túlterjed a politikai határokon.

E határt kétségtelenül elősegíti ez a könyv, amely nyomdatechnikai szempontból is kifogástalan termék. Walter Tiemann tervezte a bekötését, s könyvkötő, cinkográfus, nyomda teljesen megtette a kötelességét. A tartalom pedig úgyszólván tökéletes.

Jóleső annak a tudása, hogy Németországban hivatalos kiadványok képesek az összes számottevő művészegyéniségek tömörítésére. — Amit bevezető cikkeikben Schumacher, Poelzig, Gurlitt, Haenel, Muthesius és még sokan elmondanak, általános érvényű. És bámulatra ragadja az olvasót kétévi szakadatlan munkának az ilyenképen való megoldása. . . . Nemcsak tételek állítottak fel, de meg is valósultak. . . . Ez pedig a meddőségek idején kettős eredmény.

Architektúrában, kertművészetben s a temető poétikussá tételén a szászoké a vezetés dicsősége. Wilhelm Kreis, Oswin Hempel, Beyrich és Kramer tűnnek ki különösen, Henry Van de Velde, a weimari nagy művész pedig

egy múzeum előcsarnokának impozáns kiképzésével van képviselve.

A bútorok terén a felhalmozott anyag tömegénél fogva nehéz a választás. Van de Velde mellett a worpswedei Heinrich Vogeler az, aki leginkább a lelkünkhez beszél, ami azonban nem zárja ki a többi kvalitásos művész munkájának kifogástalan voltát. Egy mégis feltűnik nekünk, s ez a faburkolat sűrű felhasználása, amely rideggé teszi az interiórok többségének a hatását.

Eltekintve a már Olbrichtól kezdeményezett udvar és előcsarnokok művészi kiképzésétől, kulturszempontról ebben a könyvben a kiállítás szociális része a legérdekesebben képviselt. A közhivatalok, iskolák művészivé tétele, a polgári és munkásházak modelljei, a középosztály és munkás társadalom lakása, bolthelyiségek kiképzése. Drezdának ez is sikerült. Anyakönyvi hivatal, előljárárság nem is úgy néznek ki, mint a rideg aktagyarak szoktak. Beléjük lopózott a művészet és ennek nyomán valami melegség, valami poézis. . . . A lakóhelyek a szász parasztházak és angol cottagek sikerült összeolvastása. Az első nemzeti karaktert, a másik kényelmet hozott a kiállításra.

A lípcsei művész-szövetség a középosztály lakását oldotta meg. Három kényelmes lakoszobát állított ki kétezerötszáz márkáért, a mi pénzünkben háromezer korona árért. . . . Ez mindenesetre pozitív eredmény, és nem olyan mint a bécsi háromszáz koronás lécbútor, amely sokak gyakorlatlan szemét vesztette meg eddig is.

A gépbútorok a jövő tömegeknek szánt terméke, kibékítése az embernek a gyilkosával. Ruskin, Morris nem bíztak benne, Richard Riemerschmid s a Dresdener Werkstätten megpróbálkoztak vele. És mindenesetre nagy lépést tettek előre. Valami kevés megalkuvás vonallal, színnel, vázszerű leegyszerűsítés, végeredményében azonban eddig is az izléstelenség pusztítása, tehát határozottan siker.

A boltberendezések nem elégték ki a várakozást. A használati cikkek, ékszerek és egyéb apróságokban szintén megtaláljuk a németiséget, ám itt nincs különös haladás, először itt is alapozni kellett, hogy át lehessen térni a finomságok könnyed játékára. . . .

Ime, ez a könyv tartalma. Gazdag, változatos. Miniatűr kiállítás magában véve is, amelynek bizonyítéka e néhány sor, amely könyvismertetés is, megkritika. Hogy elismerő kritika, az is csak a kiállítás igazgatóságának, vezetőinek dicsérete.

Hátra volna még a tanulságoknak levonása ránk, magyarokra alkalmazva. Ez sem nehéz. Az első az, hogy igenis, lehet magyar, nemzeti művészet. A második, hogy a szépség független az anyagától. A harmadiknak — úgy vélem — bátran állíthatom a következőt: Előbbre vannak nálunk odakint. Mert ott már vallásként terjed minden rétegen keresztül a művészet szeretete. Ott mindenki lakhat szépen, ha akar. Am hiba volna azt képzelni, hogy nem vagyunk vetélytársak igen sok téren. Iskolánk nekünk is van, a bútorainknak nálunk is van elsőrangú művésze, a szőnyegeink, keramikánk kitérőek. . . . Tehát? . . . Semmi egyéb, mint magyarság minden vonalon.

M. E.

Kauders Ferenc villanyerőre berendezett üvegtükröző és üvegműcsiszoló vállalata Budapest, VI., Gyár-utca 7. Készíték; mindennemű üvegcsiszolásokat, tükröket, kocsiablakokat, üvegtábla-hajlításokat, ajtóvédlapokat, csiszolókat technikai célokra. Rézfoglalatokat csiszolt cathedral- és opalescent-üvegből. Telefon 52—54.